

Til § 3.

Ved Tvang fremkaldes intet Kjøb; thi et Kjøb er en frivillig Handling. Ved en tvungen Afstaaelse kan der derfor ikke være Tale om en „Kjøbesum“, men kun om en Erstatning. § 3 handler om denne Erstatning.

Erstatningen skal være fuldstændig, det vil sige: den skal udgjøre den Værdi, som Jorddrotten i Afstaaelsens Dieblif eier i Gaarden — hverken mindre (thi det strider mod Grundloven) eller mere (thi det vilde her stride mod Almeenvellet, der paakalder Grundloven). Denne Værdi er ikke vanskeligt at udfinde; de Regler, hvorefter den skal fastsættes, give sig af sig selv og med fuldstændig Nødvendighed: ved Afstaaelsen ophører Fæsteforholdet til Jorddrotten, Gaarden bliver altsaa i Forholdet til ham fæsteledig, den skal altsaa ansættes til sin Værdi som fæsteledig, og fra den ansatte Sum skal drages, hvad Jorddrotten ved Fæsteledighed vilde have at erstatte den fratrædende Fæster eller hans Arvinger. Med dette for Die er Paragraphen affattet. — Med Hensyn til dens Enkeltheder bemærkes:

Da der ved Afhændelsen af Fæstegaarde stundom efter Overenskomstens Afslutning er opstaaet Tvist mellem Parterne om, hvorvidt et Leiehus, der er opført paa Gaardens Jorder, fulgte med ved Afhændelsen eller ei, er det her udtrykkelig bestemt, at slike Leiehusse skulle tages med ved Beregningen af Erstatningen og altsaa medfølge ved Afstaaelsen.

Ved at fastsætte de Fradrag, som for Fæsteren skulle stee i Taxationssummen, har jeg ikke udtrykkelig tilføjet, at disse Fradrag ikke tilkomme Forpagteren efter Forordn. 15de Juni 1792 § 11. En saadan Tilføielse er nemlig overflødig; thi Fradragene stee kun for, hvad Fæsteren „vilde kunne fordre“ af Jorddrotten (3de Stykke), og hvad Jorddrotten „vilde have at udbetale“ (4de Stykke) i Genhold til Forordn. 8de Juni 1787 § 5 og Lov 19de Februar 1861 § 5 og 6; men ingen af disse Lovbestemmelser har Anvendelse paa Forpagteren, som altsaa ikke „vilde kunne fordre“ Noget hos Jorddrotten, og hvem

Jorddrotten ikke „vilde have at udbetale“ Noget.

Paragraphens næstsidste Stykke er i det Hele affattet i Overensstemmelse med Lov af 21de Marts 1864 § 1 og 3.

Personlige Begunstigelser, som af Jorddrotten ere indrømmede Fæsteren, kan der naturligviis ikke ved Taxationen tages et særligt Hensyn til (o: et Hensyn udover det almindelige efter Bestemmelsen i Paragraphens 2de Stykke); men et saadant bør kun og skal efter Paragraphens sidste Stykke kun tages til Begunstigelser, der gjælde for enhver Fæster af vedkommende Gaard og altsaa have Charakteren af en paa Eiendommen hvilende Indskrænkning. Tanken i den foreslaaede Bestemmelse er ogsaa forsaavidt overensstemmende med Lov af 24de April 1860 § 2.

Til § 4.

En Lov om tvungen Afstaaelse har to eiendommelige Vanskeligheder: den ene ligger i Forholdet til Godssets Panthavere (hvorom skal handles nedenfor, ved §§ 19—23), den anden ligger i Jorddrottens Risiko for udblivende Betaling af Gaardens nye Eier. Det er Maktinens døde Punkter. For at komme ud over disse har det indbragte Forslag, saaledes som det fremgik af Folkethingets Udvalg i 1851—52 og i det Væsentlige endnu foreligger, opført et meget stort Apparat af en Creditkasse, gennem hvis Haand alle de her omsatte Værdier skulle gaae, og som ved at være garanteret af Staten giver Sikkerhed til alle Sider. Det er nu — for her at tale om det af de vanskelige Punkter, som ligger i nærværende Paragraph — ganske rigtigt, at Jorddrotten skal hæves ud over Risicoen af manglende Betaling; thi den Erstatning, der gives ham, er selvsølgelig ikke fuldstændig, naar han er udsat for at tabe en Deel deraf. Men jeg kan ikke slette det foreslaaede Middel. Den store Creditkasse vilde medføre et uhyre Omkostninger, og den kunde, naar Alt kom til Alt, ikke give nogen anden Sikkerhed end den, som den havde modtaget, nemlig Statens. Denne Betragtning fører ganske naturligt hen til at bringe den Drivkraft, som dog maa an-